

Emlékezzünk régiokról . . .

írta: Pirkner Ernő ny. m. kir. főerdőtanácsos

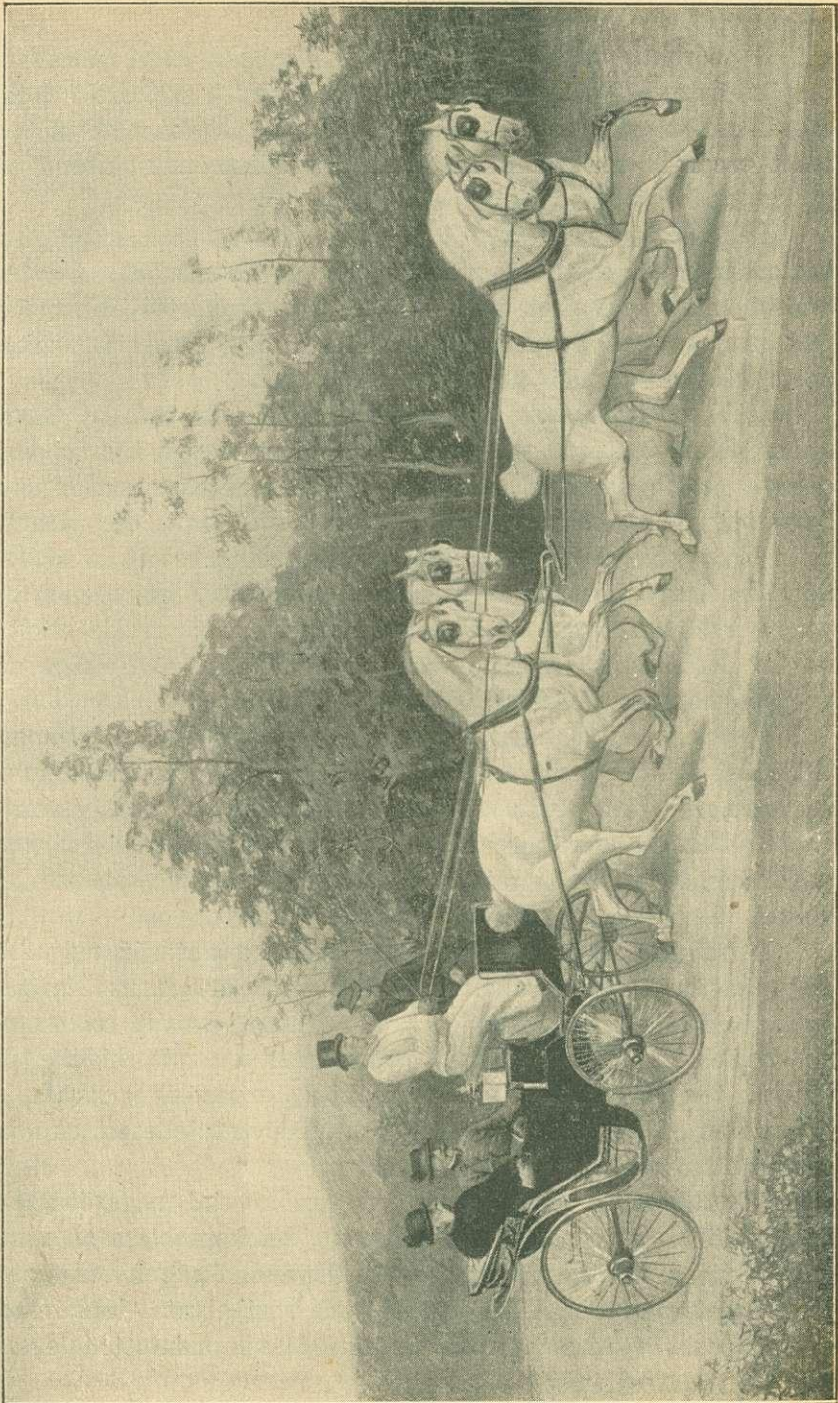
„Emlékül együtt töltött és elmúlt szép vadászatokra.”

Ezen dedikációs szöveggel küldötte 1907-ben báró Podmaniczky Géza úr Ő Nagyméltósága, az Erdészeti Egyesület alapító és választmányi tagja az ide mellékelt képet alulírottnak, kitüntetés számba menő igaz örömeire.

A kép eredetije egy nagyméretű olajfestmény, melyet Gödöllőn, a báró úrnak egyik művészno rokona készített, aki engedélyt kapott a szentkirályi erdőrésszbe vezető úton a felvételhez megfelelőnek talált rejtett ponton festőállványának felállítására. Most bizonyára dísze valamelyik teremnek a Podmaniczky báró úr tágas, szép nyírségi kastélyában, melyet óriási park és nagy kiterjedésű erdő környez.

A kép Őfelségét, I. Ferenc József apostoli magyar királyt ábrázolja, amint a vadászatokra kirándulni szokott lipicai négyesfogatán, melyet mindenkor Wágner nevű meghitt kocsisa hajtott. A képen balfelől a kocsiban herceg Lichtenstein főerdőmester ül. Ha cserkészetre indult Ő Felsége, akkor rendszeren egyedül szokta a kocsit megtenni és odaérve a megállapított erdőrésszbe, ott fogadására jelentkezett a gödöllői udvari vadászmaster, Pettera Hubert, aki jelentéstétel után átadta Ő Felségét a szintén ott várakozó cserkészvezetőnek, aki a szarvasbika rendes váltóját kileste, vagy egy-egy hatalmas vaddisznót bizonyos órában való megjelenésre a szóróhoz szoktatott.

A szórókat úgy létesítették, hogy a kiszemelt helyen, sűrű fiatalosban, a nap bizonyos órájában csöveskukoricát hintett a cserkészvezető erdőőr. Az odaszoktatott vaddisznók már ez időt megelőzőleg a közelben tartózkodtak és sietve közeledtek, mert lakmározásuk csak addig tarthatott, míg az erős, hatalmas vadkan megjelent, mely nincsen kimélettel fajtársainak étvágya iránt és rövidesen elűzte őket a falatozástól. Odalopakodtak nagy óvatosan fácnok is a vaddisznók által elhullatott kukoricaszemek felszedésére és soha nem történt semmi bajuk.

A szóróhoz vezető szűk ösvény — ha a helyi viszonyok úgy kívánták — két irányból készült, ahogy a szél szokott felereslődni, mert csakis a szórótól elvezető légáramlat mellett lehet eredményre számítani, lévén a vaddisznónak kitűnő szimatja, de kevésbé jó látóképessége.

Vadászatkor a szóróra persze tiszta szemeskukoricát hintettek, mert annak fogyasztásakor a vaddisznónak helyben kellett maradnia, nem úgy, mint a csöveskukoricával, melyet felkapva, az erdő sűrűségébe vihetett és így nem adott alkalmat jó lövésre a kilövésre készült irányból.

A babati völgyben akkoriban állomásozott erdőőr, Gavra János olyan pontos megjelenésre szoktatott egy hatalmas vaddisznót az általa kezelt szóróra, hogy Ő Felsége az erdőőr neve helyett így tett említést róla: „Der Mann mit der Uhr”. mert ahogy Ő Felsége a megjelölt helyre odaérkezett és indulni készült, Gavra kihúzta az óráját és jelentette, hogy még tíz percig kell várni, ami helyesnek bizonyult, mert az idő elteltével az óriási vaddisznó pontosan megjelent és Ő Felsége azt egy jól irányított lövéssel leterítette.

Ugyanez alkalommal nagy riadalom és ijedtség támadt Gödöllőn, mikor az udvari kocsi, mely Ő Felségét vitte a cserkészetre, üresen végig száguldott Gödöllőn, az országúton a kastély felé. Rögtön egy másik fogat ment ki, melyet ugyancsak Walter kocsis hajtott és bár a lovak ugyanolyan színűek voltak, Ő Felsége mégis észrevette a változást.

A vaddisznóknak a szórókra való szoktatását nagy tökélyre fejlesztette a valkói erdőgondnoki kerületben Rajtsán János, akkori m. kir. főerdész, aki kitűnően bevált rendszerével Ő Felségének sok kedves szórakozást szerzett, kiváló példányok terítékre hozatalával. Voltak oly eredményes napok is, hogy több szóróra vezetve, egymásután lövést tehetett az oda szoktatott kiválóan erős vaddisznókra.

1880. évben a visegrádi m. kir. erdőhivatal megszüntetése és a gödöllői m. kir. erdőhivatalhoz történt kapcsolása alkalmával a visegrádi és nagymarosi erdőgondnokságok vadászati joga ugyancsak a gödöllői udvari vadászati hivatal jogköréhez csatoltatott, egyúttal ezen területekre is kimondatott a legszigorúbb vadászati tilalom.

1882. évben jött Bécsből herceg Hohenlohe Schillingsfürst, akkori főudvarmester Visegrádra, aki a kincstári erdőket velem együtt bejárva, ugyancsak Ő Felsége elszállásolásáról gondoskodva, mindent a legmegfelelőbbnek talált.

A vadászati tilalom kellő betartása, megfelelő számú sózó létesítése és a téli takarmányozásról történt gondoskodás eredményesen elősegítette a nagy vad-, főleg a szarvastehénállomány elszaporodását, melyekhez bögés idejében a Bakonyból átváltó óriás, ritka, erős agancsú szarvasbikák csatlakoztak.

1888. év őszén megjött Ő Felsége, vejével, Lipót bajor herceggel Bécsből és átvitette magát Nagymarosról Visegrádra, az egyszerű, rendesen közlekedő kompon, — hol is a hivatalos fogadtatásra jelentkezett az akkori főszolgabíró, Matyók Bencze, a helybeli plébános, Portelki Tivadar és a községi bíró, Fröhlich József. A plébános tartotta az üdvözlő beszédet, melynek nevezetes és kiemelkedő része volt annak felemlítése, hogy Ő Felsége az első koronás király, ki Mátyás király után Visegrád községet és határát szerencsételti megjelenésével.

A községi bíró persze a tartozó viselkedésével nem lévén kellőképpen tájékozva, tőlem kérdezte, vajjon kezetadjon-e Ő Felségének.

A cserkészetekre való indulás kora reggel, hajnalban és délután történt és mindjárt az első reggeli cserkészeten Lipót bajor herceg, Bálint erdőőr által vezetve, egy 14-es és két 18-as szarvast hozott terítékre, melyeket a községi gazdák három, lombbal és virágokkal feldíszített négyesfogató ökrösszekéren, nagy diadallal hoztak be az erdőből. Hasonló jó eredménnyel végződtek a többi cserkészetek is, amikor Ő Felsége szintén többször jutott lövéshez.

Négynapig Visegrádon való időzés után Ő Felsége megelégedésének kifejezése után vendégével együtt elutazott Budapestre. Ugyancsak távoztak a polgári és katonai kabinetiroda kiküldöttei, az udvari távirda- és a konyhaszemélyzet, kik ez idő alatt szolgálatot teljesítettek.

Ahogy mindennek előre megállapított sorrendben és időben kellett megtörténni, ugyanolyan pontossággal jelentkezett Ő Felsége is az indulásra kitűzött órában, reggelenként, virradat előtt, oly korán, hogy a kocsis lámpáit meg kellett gyújtani.

Egyáltalában örömmel lehetett szemlélni azt a nemes vadászszenvedélyt és érdeklődést, amellyel Ő Felsége a visegrádi kirándulást élvezte, megjelenése mindenben az igazi vadász benyomását keltette.

Másképpen történt az indulás a hajtóvadászatokra, mikor is Ő Felsége kocsiját még három, sőt négy négyesfogat követte, melyek egyirányban a kijelölt erdőréssz felé tartottak.

Ő Felsége mellett ilyenkor a toszkánai nagyherceg, vagy a veje, Lipót bajor herceg foglalt helyet, a többi kocsikon pedig az udvari kíséret: Paar gróf főhadsegéd, herceg Dittrichstein és a vadászatot kedvelő hadsegédek. Mindenkor jelen volt dr. Kerzel József udvari orvos, tábornok, Bolfras tábornoszernagy, a katonai kabinetiroda főnöke, ki nem volt vadász, sokszor részt vett, persze fegyver nélkül, a vadászaton és szórakozott a változatos képeken.

Impozáns látvány volt a messziről közeledő fogatok és a várakozó sokaság.

Elsőnek Ő Felsége szállt ki a kocsiból, vállára vette fegyverét, üdvözölte a vadászatra meghívottakat és követte a napi vadászatot vezető erdőgondnokot, minek utána az összes megjelentek csoportosan csatlakoztak az induló menethez. A 100—150 emberből álló hajtósereg pedig sietett helyét csendben és rendben elfoglalni.

A meghívottak közt évente többször is szokott résztvenni báró Podmaniczky Géza, mint kedvesen látott vadászvendég. Egy napon hajtás alkalmával Podmaniczky báró egy hatalmas vadkant lőtt. Mikor déltájt a kant a terítékre hozták, ott újra életre kelt és első lábaira feltámaszkodott. Az egész társaság figyelme feléje fordult és Podmaniczky báró megkérte Ő Felségét, hogy adja meg a kegyelemlövést, amit Ő Felsége meg is tett, a vaddisznó egyik szemébe jól irányzott lövéssel. A vaddisznó agyaraiból báró Podmaniczky ezüstbefoglalt, gyönyörű mentecsatot készíttetett, melyet emlékül a családi kincsek közé helyezett el.

A szigetmonostori 1000 holdas kincstári erdőbirtokon évente szokott megtartatni az udvari vadászat, a Schauschek főerdőr által jól gondozott fácánosban. Az 1888. évben, a karácsonyi ünnepek körül nagy jégzajlás volt a Dunán; dacára

annak, a kirándulás Szigetmonostorra Budapestről a Dunán történt. Előző napon a Dunagőzhajózási Társaság megépítette a kikötőt, másnap pedig egy erős jégtörő gőzös utat nyitott az utána jövő személygőzösnek, melyen Ő Felsége és vendégei foglaltak helyet. A nagyszámú vadászvendégek közt volt néhai József főherceg és Rudolf trónörökös is, ki ugyancsak kielégítette vadászszenvedélyét. Két vadász követte őt és nyujtották a használt három fegyvert felváltva lövésre. A terítékre került 1200 darab fácán és nyúl közül egyharmadát Rudolf trónörökös lőtte, persze oly fölényel, hogy míg a szomszéd puszkások lövésre gondolhattak volna, ő a fácánt vagy nyulat már lelőtte.

Nagyon is emlékezetes marad az napi udvari vadászat, amelyen Rudolf trónörökös utoljára vett részt Magyarországon, mert, sajnos, a reá következő év január hóban áldozatul esett a Meierlingben történt szomorú, az egész osztrák és magyar birodalomra tragikus éjnek.

Kiemelendőnek tartom megjegyezni Ő Felsége jóságát és mindenkori engedélyét, hogy a vadászaton hivatalosan résztvett erdőtisztek egyenlően lövésre használhatták fegyverüket, ami oly kivételes helyzet, amilyen más országokban sehol udvari vadászaton nem fordult elő.

Az egykori udvari vadászatokról még sok érdekes esemény kínálkoznék leírásra, de ezen élmények felemlítése amúgy is a múlté és nem tudni, hogy mikor fognak új életre kelni. A jelzett korszaknak nagy szereplői egyébként legnagyobbbészrt már nem élnek és így, szerencséjükre, nem látják a szomorúan megváltozott világot.

Pirkner Ernő, ny. m. kir. főerdőtanácsos.